

Lelohadt oltási kedv

Felháborodott családorvosok

Felvételünk illusztráció

Fotó: Nagy Tibor (archív)

Romániában április 17-ig 8.100.000 személy kapta meg a Covid elleni oltásokból szükséges teljes adagot, az utolsó héten 10.000-en vették fel az oltást. Eközben egy rendkívül kellemetlen ellentét borzolja a közvéleményt. Állítólag nyolcmillió adag oltóanyag van raktáron, aminek egy része

már lejárt, az Európai Bizottság elnök asszonyának jóvoltából mégis 85 millió újabb adagot kap az ország.

Bodolai Gyöngyi

(Folytatás a 4. oldalon)

Ne feledje
idejében
megújítani
előfizetését!
Ha előfizet,
biztosan
kézhez kapja,
FÉLÁRON!

„Ami nem
az orrunk előtt...”

Az emberi kapcsolatok útvesztőiről szóló két felnőtteladást hozta el Marosvásárhelyre április első felében a budapesti Láthatáron Csoport.

5.

A megállíthatatlan
pusztulás
küszöbén?

Nagyenyedtől északra, a Maros folyó bal partján fekszik a nagy múltú város, Marosújvár. Már a rómaiak idején lakott volt, Salinae néven volt ismeretes. A település első okleveles említése 1202-ből származik Uyvar alakban. Nevéből ítélve már ebben az időben is volt vára, melyről azonban közelebbi adataink nincsenek.

7.

OPTICA OPTOFARM
A látás szakértője

Szolgáltatásaink:

- > kontaktlencse-felírás és rendelés
- > ingyenes szemüvegfelírás komputeres szemvizsgálattal
- > mindenik szaküzletünk orvosi szakrendelővel van felszerelve, ahol teljes szemvizsgálatot végzünk, a pácienseinket küldőpapír nélkül fogadjuk
- > a gyerekvizsgálatokat speciális fotorefraktométerrel végezzük (kellemetlen pupilatágítás nélkül, távolsági fotózással)
- > kötelező éves szemvizsgálatok cégek részére
- > korszerű számítógép-vezérlésű japán NIDEK gépekkel bármilyen keret típusba bedolgozunk plasztik- és üveglencsét egyaránt (gyors, olcsó és precíz munkával)
- > szemüvegjavításokat végzünk (keretek forrasztása)
- > új amerikai készülék látásjavításra, kancsalságra
- > terápiák betegség és sérülés utáni rehabilitációra, memória-, reflexek, mozgás- és tanulászavarok javítására

Marosvásárhely:

- ▲ Posta utca 3. sz. Tel: 0265/212-304, 0365/410-555
- ▲ 1918. Dec. 1. sugárút 49. sz. Tel: 0265/263-351, 0365/410-557
- ▲ Rózsák tere 53. sz. Tel: 0265/250-120, 0365/410-559
- ▲ Dózsa György utca 64-68. sz. (a Kaufland udvara). Tel: 0265/265-205
- ▲ Köztársaság tér 5. sz. Tel: 0365/430-939

Szászrégen:

- ▲ Iskola utca 11. sz. Tel: 0265/512-042, 0365/410-558

Szováta:

- ▲ Fő út 196. sz. Tel: 0265/577-282, 0742-100-323

Aktuális

Gázzagú valóság

Benedek István

Egy, az európai uniós statisztikai hivataltól származó, az itthoni sajtóban is megjelentetett közlemény szerint szép hazánk függ a legkevésbé az orosz gáztól az uniós tagállamok közül.

Arról nem szól a közlemény, pedig az adatokból világosan látszik, hogy ez a harcias nyilatkozatok kórusában egyre hangosabb ország, amely az uniós második legnagyobb gázkitermelőjének számít, a közel-múltig aktívan dolgozott az orosz gázfüggőség elmélyítésén. Az elmúlt években a belföldi kitermelés csökkentése mellett egyre nagyobb mértékben importált olcsó orosz gázt. 2020-ban például a teljes belföldi fogyasztás 8 százaléka, több mint egymilliárd köbméter jött orosz gázmezőről, sőt, a múlt esztendő februárjának hideg időszakában a fogyasztás 20 százaléka is felment az orosz importgáz részesedésére a hazai fogyasztásból.

Mindez úgy, hogy a jelenlegi orosz-ukrán háborút megelőző kelet-ukrajnai konfliktus már 2014 óta zajlott, és az oroszellenes gazdasági szankciók már a Krim félsziget akkori orosz annektálása óta divatban vannak. Az oroszok nem most februártól lettek „rosszfiúk”, már számos alkalommal világos jelét adták az utóbbi évtizedekben, hogy amikor a hatalmi érdekeik úgy kívánják, gátlás nélkül alkalmaznak fegyveres erőt azok érvényesítésére. És az európai döntéshozók ennek pontos tudatában üzletelnek velük azóta is, erre csak egy példa, hogy az uniós gázfogyasztásból az orosz beszállítás részesedése 24-ről

(Folytatás a 3. oldalon)

Kezdje az online kérdőív kitöltését
a **nepszamlalas.ro-n!**

CCCCC-CCCCC

ÁPRILIS

22., péntek
A Nap kel
6 óra 24 perckor,
lenyugszik
20 óra 19 perckor.
Az év 112. napja,
hátravan 253 nap.

IDŐJÁRÁS
Változó idő
Hőmérséklet:
max. 14 °C
min. 1 °C

*Isten éltesse!

Ma CSILLA és NOÉMI,
holnap BÉLA napja.

BÉLA: bizonytalan eredetű, a legvalószínűbb magyarázat szerint a régi magyar Bél személynévből származik; az -a itt kicsinyítő képző.

VALUTAÁRFOLYAM
BNR – 2022. április 21.

1 EUR	4,9441
1 USD	4,5321
100 HUF	1,3301
1 g ARANY	283,5402

ELŐFIZETÉS A SZERKESZTŐSÉGBEN IS!

Elfogadjuk előfizetést lapunkra a következő hónapra a Népújság szerkesztőségében: Marosvásárhely, Dózsa György utca 9. szám, 2. emelet, 72-es iroda, naponta 9-14 óra között, szombat – vasárnap zárva. Tel. 0265/268-854

Megyei hírek

Vasárnap munkaszünet a legtöbb nagyáruházban

Az ortodox húsvétvasárnapon a legtöbb nagyáruházban munkaszüneti nap lesz. Kivételt ez alól a Penny Market és a kisebb élelmiszerüzletek képeznek. A Dózsa György úti Auchan és az Auchan City áruház április 23-án, szombaton 7-18 óra között tart nyitva, vasárnap, 24-én zárva lesz, de hétfőn, 25-én a megszokott nyitvatartási program szerepel az áruház honlapján. A Jeddi úti Kaufland áruház április 22-én, pénteken 7-23 óra között fogadja a vásárlókat, míg a Dózsa György úti Kaufland pénteken 7-22 óra között, április 23-án, szombaton 6-18 óra között tart nyitva, 24-én, vasárnap zárva lesz, de hétfőn, 25-én 9-18 óra között már fogadja az ügyfeleket. A Lidl áruházak április 23-án, szombaton 18 óráig tartanak nyitva, de április 24-én és 25-én, az ortodox húsvéti ünnepre való tekintettel egységesen zárva lesznek. Ezt követően április 26-án, kedden a megszokott program szerint fogadják a vásárlókat. A Penny Market pénteken és szombaton, április 23-án a megszokott program szerint: 7.30-22 óra között tart nyitva, vasárnap, április 24-én pedig 8-20 óra között. A marosvásárhelyi Carrefour áruházak április 23-án 7.30-19 óra között nyitnak, vasárnap, 24-én zárva tartanak. A Shopping City nagyáruház április 23-án, szombaton 10-19 óra között tart nyitva, vasárnap, 24-én zárva lesz.

Nyitva tartanak a piacok

A marosvásárhelyi Piacgazgatóság közlése értelmében a helyi piacok, beleértve az ócskapiacot is, az ortodox húsvét alkalmával is nyitva tartanak.

A városi uszoda zárva lesz

A Mircea Birău uszoda az ortodox nagypéntek és húsvét alkalmával, április 22-én, 23-án, 24-én és 25-én zárva lesz. 26-án, kedden 6-10 és 14-22 óra között tart nyitva.

Műemlékvédelmi konferencia Szovátán

Az Entz Géza Művelődéstörténeti Alapítvány és az Arcus Egyesület szervezésében április 22-23-án a szovátai Teleki Oktatási Központban kerül sor a két évvel korábban a járványhelyzet miatt elhalasztott hagyományos műemlékvédelmi konferenciára. A kétévente megrendezésre kerülő konferencia célja lehetőséget adni az elmúlt időszak erdélyi műemlék-helyreállításait illető, a műemlékekhez és ingó örökségünkhöz kötődő kutatások, valamint a különböző örökségvédelmi programok bemutatására. A megnyitó péntek délelőtt 9 órakor lesz, majd tömbösítve két napon át több szakértő tart műemlékvédelmi, művészettörténeti és restaurálásról szóló előadást. A konferencia 23-án, szombaton este zárul. A részvétel ingyenes. Bővebb információk a muemlekvedelemerdelyben@gmail.com címen, valamint a 0756-051-033-as és 0740-215-010-es telefonszámon kérhetők.

Kirándulás Székelykeresztúrra

Az Erdélyi Magyar Baloldal és a Maros megyei Magyar Nyugdíjasok Klubja kirándulást szervez április 30-án Székelykeresztúrra. Érdeklődni a 0744-928-299-es telefonszámon lehet.

Hírszerkesztő: Szer Pálosy Piroska

Rügyfakasztó Gyöngykoszorú

Április 30-án a 27. alkalommal kerül megrendezésre a Rügyfakasztó Gyöngykoszorú néptánc-, népzene- és népdaltalálkozó Erdőcsinádán, ahova várják a városból kiruccanni vágyókat. Idén több mint 500 táncos érkezik

a megye húsz településéről és mutatja be táncát, viseletét.

A rendezvény délben felvonulással kezdődik, és éjfélig tartó táncszünettel zárul.

Előadás a tánc világnapján

Április 29-én 19 órától a tánc világnapja alkalmából a Maros megyei EMKE, a Maros Művészegyüttes és a Marosvásárhelyi Kulturális Egyesület szervezésében egész estét betöltő előadás lesz a Napsugár néptáncgyűttes és a Sopronból érkező Pendelyes vendéggyűttes közreműködésével a Maros Művészegyüttes kövesdombi előadótermében. A belépés díjtalan.

Ma táncol a világ

A tánc világnapján, április 29-én, pénteken 16 órától a Maros Művészegyüttes és az Erdélyi Hagyományok Háza Alapítvány nagyszabású eseményt szervez Marosvásárhelyen, a Színház téren.

A szervezők azt szeretnék, ha a közös néptánc-kavalkádnak legalább 700 résztvevője lenne.

Román és magyar futballbajnoki mérkőzések a televízióban

Április 22., péntek:

* 17.30 óra, DigiSport 1, Orange Sport 1, Prima Sport 2: Academica Clinceni – CS Mioveni (1. liga, alsóházi rájátszás, 6. forduló)

* 20.00 óra, DigiSport 1, Orange Sport 1, Prima Sport 2: Medgyesi Gaz Metan – Bukaresti Dinamo 1948 (1. liga, alsóházi rájátszás, 6. forduló)

* 21.00 óra, M4 Sport: MTK Budapest – Mezőkövesd Zsóry FC (NB I, 29. forduló)

Április 23., szombat:

* 13.30 óra, DigiSport 1, Orange Sport 1, Prima Sport 2: Aradi UTA – Chindia Târgoviște (1. liga, alsóházi rájátszás, 6. forduló)

* 15.00 óra, M4 Sport: Kisvárdai Master Good – Debreceni VSC (NB I, 29. forduló)

* 16.00 óra, DigiSport 1, Orange Sport 1, Prima Sport 1: Bukaresti CSA Steaua – Concordia Chiajna (2. liga, felsőházi rájátszás, 6. forduló)

* 18.45 óra, M4 Sport: Zalaegerszegi TE FC – Paksi FC (NB I, 29. forduló)

* 21.00 óra, DigiSport 1, Orange Sport 1, Prima Sport 2: Bukaresti Rapid 1923 – Sepsiszentgyörgyi Sepsi OSK (1. liga, alsóházi rájátszás, 6. forduló)

* 21.00 óra, M4 Sport: MOL Fehérvár FC – Puskás Akadémia FC (NB I, 29. forduló)

Április 24., vasárnap:

* 18.30 óra, M4 Sport: Ferencvárosi TC – Újpest FC (NB I, 29. forduló)

* 19.00 óra, DigiSport 1, Orange Sport 1, Prima Sport 1: FC Voluntari – Kolozsvári CFR 1907 (1. liga, felsőházi rájátszás, 6. forduló)

* 20.30 óra, M4 Sport+: Gyirmót FC Győr – Budapest Honvéd FC (NB I, 29. forduló)

Április 25., hétfő:

* 15.30 óra, DigiSport 1, Orange Sport 1: Botosáni FC – Universitatea 1948 Craiova (1. liga, alsóházi rájátszás, 6. forduló)

* 18.00 óra, DigiSport 1, Orange Sport 1: Campionii FC Argeș Pitești – CSU Craiova (1. liga, felsőházi rájátszás, 6. forduló)

* 21.00 óra, DigiSport 1, Orange Sport 1: Konstancai Farul – Bukaresti FCSB (1. liga, felsőházi rájátszás, 6. forduló)

* 21.00 óra, M4 Sport: Kecskeméti TE Hufbau – Szeged-Csanád Grosics Akadémia (NB II, 34. forduló)

Kedves olvasóink!

Hirdetési irodánk nyitvatartása – a munkaszüneti napok miatt – a következőképpen módosul:

- április 22., péntek: 9-13 óra között
- április 23., szombat és 24., vasárnap ZÁRVA
- április 25., hétfő: 9-15 óra között.

Következő lapszámunk április 26-án, kedden jelenik meg.

RENDEZVÉNYEK

Könyvvásár és -bemutató

Könyvvásárral egybekötött könyvbemutatót tart a Mentor Könyvek Kiadó a szászrégeni DIO Házban április 26-án, kedden 17 órától. Barabás László – Bálint Zsigmond Összenéztünk, értettük egymást című néprajz-

kötetét bemutatja és a szerzőpárossal beszélget a kiadó vezetője, ifj. Király István.

Dr. Kálmán Attila előadása

A Castellum Alapítvány szervezésében kerül sor április 28-án, csütörtökön 18 órától a Bolyai utcai Studium HUB konferenciatermében dr. Kálmán Attila A gróf Lázár család megyesfalvi ága című előadására. A szervezők minden érdeklődőt várnak.

A nyelvi és kulturális sokszínűségről tartott meghallgatást az EP petíciós bizottsága

„Nincs igaza az Európai Bizottságnak, amikor azt állítja, hogy a kisebbségvédelem tagállami hatáskör, és pont. Az uniós intézmények, így a Bizottság ambíciója is az, hogy támogassa a tág értelemben vett kisebbségeket: akcióterveket dolgoz ki a szexuális kisebbségek védelmében, romastratégiát alkot, de a nyelvi és nemzeti kisebbségek mostohagyermek maradnak. Sokkal többet lehet tenni a jelenlegi kérétek között is, ahogy azt a más típusú kisebbségek esetében hozott intézkedések már bizonyították” – mondta el Vincze Loránt szerdán Brüsszelben.

Az RMDSZ EP-képviselőjének javaslatára az Európai Parlament petíciós bizottsága meghallgatást kezdeményezett az Európai Unió nyelvi és kulturális sokszínűségéről, amely a polgárok által benyújtott petíciók visszatérő témája. Paul Videsott, a Bolzanói Egyetem és a Dél-tiroli Etnikai Csoportok Intézete kutatója előadásában elmondta: az Európai Unióban 192 nemzeti kisebbség él, és bár számuk csak a uniós lakosságának 7%-át teszi ki, az általuk beszélt nyelvek teszik ki az uniós nyelvi sokszínűségének 89%-át. Amellett érvelt, hogy ezen nyelvek és kultúrák megőrzésére a legjobb megoldást az autonómia jelenti, amelynek pozitív hozadéka van az állam minden polgára számára, a béke és a jólét biztosítása – ahogy azt Dél-Tirol példája is illusztrálja. A kutató rámutatott: nem helyénvaló az az érv, hogy az uniónak nem hatásköre a kisebbségek védelme, mivel az unió alapdokumentumában szerepel a kulturális, vallási és nyelvi sokféleség tisztelete. A tisztelet pedig támogatást feltételez, hiszen ha nem támogatunk valamit, ami veszélyben van, nem mondhatjuk róla, hogy tiszteljük – érvelt.

Vincze Loránt hozzászólásában elmondta: Az autonómia nagyon fontos téma, akkor is, ha egyes tagállamokban kényes kérdésnek számít. „Az autonómia a közösségek számára lehetőséget jelent, hogy ők maguk döntsenek a saját ügyeikben – a nyelvhasználat, az oktatás, a kulturális intézmények kérdéseiben. Az elégedett kisebbségek lojálisak hazájukhoz, és hozzájárulnak a stabilitáshoz, a békéhez és a gazdasági fejlődéshez – ez a mai Európában nagyon fontos üzenet” – mondta el az EP-képviselő.

Az Európai Bizottság jelen lévő képviselőjének előadására válaszolva Vincze Loránt hozzátette: Az európai nyelvi és kulturális sokszínűség nemcsak számokról szól, hanem több millió emberről. Egyértelmű, hogy nem az államnyelvek

Paul Videsott, Vincze Loránt és Bengt-Arne Wickström

szorulnak támogatásra, azok mindig fennmaradnak, hiszen egy egész állam áll mögöttük, hanem a kis nyelveket kell támogatni, amelyek Európa sokszínűségét biztosítják. „Tudjuk, hogy léteznek uniós programok, de a kis nyelvek és kis szervezetek számára ezek nem hozzáférhetőek. Lehet, hogy a Bizottság tesz lépéseket ezen a téren, de mi ezt a helyszínen nem érezzük. Romániában soha nem hallottam olyan uniós programról, amely azt bátorítaná, hogy a többséghez tartozó gyerekek kisebbségi nyelveket tanuljanak” – mutatott rá Vincze.

A meghívott további nemzetközi előadók, Bengt-Arne Wickström professzor és Ana Vari Chaplain breton önkormányzati képviselő az autonómia mint a kisebbségi régiók stabilitását biztosító tényező mellett érveltek, rámutattak a kisebbségi és regionális nyelvek hozzáadott értékére, illetve konkrét javaslatokat fogalmaztak meg – többek között a Minority SafePackben is kért nyelvi sokszínűség központjának létrehozására és egységes uniós, a kisebbségi nyelvekre vonatkozó irányelvek kidolgozására. Azt is hangsúlyozták, hogy a koppenhágai kritériumoknak minden egyes tagállamra vonatkoznia kell, nemcsak a csatlakozás előtt álló országokra. (közlemény)

Legyártották a tízmilliomodik Daciát

Elkészült a tízmilliomodik, Dacia márkanévvel viselő személygépkocsi Mioveni-ben – közölte szerdán a Renault-csoporthoz tartozó autógyártó.

A kerek sorszámozott egy „éjféli szürke” Duster SL Extreme hobbiterepjáró – az 54 éves autómárka eddigi legdrágább változata – kapta. A jubileumi autót nem értékesítik, hanem kiállítják a cég járműtörténeti emlékei közé.

Az első Dacia személygépkocsi 1968. augusztus 20-án gördült ki a mioveni-i autógyár szerelőcsarnokából. A kommunizmus idején alapított gyár kezdetben a Renault 8, illetve 12-es licenc alapján gyártotta a Dacia 1100-as és Dacia 1300-as modelleket. Ez utóbbi és az ebből kialakított járműcsalád 35 évig – jóval a Renault-val között eredeti szerződés felbontása után is – gyártásban maradt. A Dacia 1300-asból és 1310-esből 2,3 millió darab készült, a modell a romániai utak meghatározó látványelemévé vált a 20. század utolsó évtizedeiben.

A rendszerváltás után, 1995-ben a mioveni-i autógyár először egy saját fejlesztésű járműcsaláddal, a Dacia Novával próbálkozott. 1999-ben új fejezet nyílt a román autógyártás történetében, amikor a francia Renault vette meg a dél-romániai üzemet és alsó-középkategóriás modellek egész sorozatát vezette be.

A Dacia márkanév újjászületését jelzi, hogy míg az első ötmillió jármű értékesítéséhez 46 évre volt szükség, a következő ötmillió autót a 2014 óta eltelt nyolc évben gyártották le. A Renault immár marokkói és kínai üzemeiben is gyárt Daciát. A legtöbbet – 2,6 milliót – a Sandero és Sandero Stepway modellekből adták el, de a 2010-ben bevezetett SUV-nak, a 2,1 millió példányban eladott Dusternek is jó esélye van arra, hogy beelőzze a Dacia „legendás” 1300-as történelmi modelljét.

A Dacia 44 ország autópácián van jelen, a legtöbb járművet pedig Európában (Franciaországban, Németországban és Olaszországban) értékesíti. (MTI)

Románia 400 millió és 1 milliárd euró közötti uniós támogatást veszített el

Adina Valean közlekedésért felelős uniós biztos becslése szerint Románia 400 millió és 1 milliárd euró közötti uniós támogatást veszített el az évek folyamán az uniós kohéziós alpból és az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközből (CEF) és infrastrukturális beruházások kivitelezésében tapasztalt késések miatt.

A biztos erről egy Bukarestben kedden megtartott konferencián beszélt. A média által idézett Valean szerint az infrastruktúra-fejlesztések esetében komoly akadályt jelent Románia számára, hogy a közbeszerzési pályázatok során a vesztesék fellebbezési eljárása az igazságszolgáltatásban túl hosszú folyamat, de gondot jelent az is, hogy a közigazgatásnak az adminisztrációs képessége alacsony, ami folyamatos késéseket eredményez a beruházásokban. Az uniós biztos har-

madik okként a nemzeti beruházási prioritások állandó módosítását említette.

Valean közölte, hogy Romániának a következő időszakban 12 milliárd euró áll a rendelkezésére különböző uniós forrásból, amit a közlekedési infrastruktúra fejlesztésére fordíthat, ez kétszerese annak, ami a 2014-2020-as uniós költségvetési ciklusban volt. Kiemelte, hogy a vasúti infrastruktúra fejlesztésére mintegy 5 milliárd euró hívható le, erre a célra soha nem volt ilyen sok pénze Bukarestnek.

A biztos hibának nevezte azt a szándékot, hogy a kormány módosítsa az uniós helyreállítási alap lehívásához szükséges, és már Brüsszel által elfogadott országos tervet, amit a kormányon levő PSD többször szorgalmazott. Fontosnak nevezte, hogy Románia tartsa magát ahhoz, amit vállalt.

(MTI)

Ország – világ

Szegény családból származó diákokat támogatnak

A kormány csütörtöki döntése nyomán fejenként 500 lejes támogatásban részesül 246 ezer szegény családból származó diák – közölte a kormányülést követően az európai alapokért felelős ügyvivő miniszter, Marcel Boloş. Az intézkedés a Támogatás Romániának elnevezésű szociális és gazdaságösztönző csomag részét képezi. A miniszter azt mondta, a fejenként 500 lejes támogatást csütörtökön már utalták az erre jogosultaknak. A tárcavezető beszélt arról is, hogy egy korábban elindított, európai uniós alapokból finanszírozott program részeként 1.188.000 darab, egyenként 170 lej értékű élelmiszer-csomagot osztottak ki a napokban rászoruló személyeknek. (Agerpres)

Az IMF csökkentette az ideai romániai prognózist

A Nemzetközi Valutaalap (IMF) jelentősen, 4,8 százalékról 2,2 százalékra csökkentette az ideai román gazdasági növekedési várakozását a kedden publikált Világgazdasági kilátások (World Economic Outlook, WEO) című jelentésében. A nemzetközi pénzügyi intézet korábbi, őszi jelentésében még 4,8 százalékos növekedést valószínűsített. A kormány az idén 4,6 százalékos prognosztizált gazdasági növekedésre építette fel az ideai állami költségvetést. Az IMF becslése enyhén optimistább a Világbankénál, amely április elején 1,9 százalékos ideai román gazdasági növekedésre számított. Az Európai Bizottság február elején még 4,2 százalékos gazdasági növekedést valószínűsített. Az IMF és a Világbank előrejelzése azonban már figyelembe veszi az orosz-ukrán háború következményeit. (MTI)

Jelentősen nőtt az építőipari termelés

Az ideai első két hónapban a nyers adatok szerint 8,4 százalékkal nőtt a román építőipari termelés a tavalyi év azonos időszakához mérten – közölte csütörtökön az országos statisztikai intézet. A szezonális és naptárhatással kiigazított érték szerint a növekedés 5,9 százalékos volt a vizsgált időszakban. Az épületek típusa szerint a lakóépületeknél 30,9 százalékos növekedést jegyeztek fel, a nem lakóépületeknél 14,3 százalékos bővülést regisztráltak, ugyanakkor az ipari létesítményeknél 7,4 százalékos volt a visszaesés. Tavaly 1,8 százalékkal csökkent a román építőipari termelés az előző évihez mérten, miután 2020-ban 15,9 százalékkal, 2019-ben csaknem 28 százalékkal bővült éves összevetésben. (MTI)

Elkerülheti a börtönbüntetést a volt megyei tanácselnök

Felmentő ítéletet hozott, illetve a vádiratban szereplő egyes bűncselekmények elévülését állapította meg Kiss Sándor, volt Bihar megyei tanácselnök újratárgyalt korrupciós perében a Bihar megyei törvényszék, amely 2018-ban ugyanebben az ügyben még nyolc év letöltendő börtönbüntetést szabott ki az RMDSZ Bihar megyei szervezetének korábbi elnökére. A szerdán elfogadott határozatot a bíróságok portálján tették közzé. A törvényszék mindazonáltal elrendelte az elévült bűncselekmények (csúszópénz elfogadása és befolyással üzérkedés) révén szerzett 1,1 millió euró jogosulatlan haszon elkobzását. A korábbi ítéletben 5,55 millió eurós vagyoneklobzás szerepelt. A végzés nem jogerős. (MTI)

Gázzagú valóság

(Folytatás az 1. oldalról)

40 százalékkal nőtt 2008-20 között. Amint a sokak által tudomásul sem vett kelet-ukrajnai konfliktus már két ország között valódi háborúvá nőtte ki magát, persze azonnal megváltozott a fehér galléros kórus műsora, most már totális szankciózás van a kottán. Csak arról is dologolni kellene, többet és világosan, hogy ha a büdösség vált orosz gázt más forrásból származóval pótolják, az mennyivel lesz drágább, és ez hogyan hat az életszínvonalunkra. És akkor arról még nem beszéltünk, hogy más gáz sem sokkal illatosabb ám az orosznál, például az öt kiváltható arabok, akiknek a németek és a jenkik is udvarolnak mostanság a gázért, fikarcnyival sem demokratábbak a moszkvai macipáztornál. Csak nincs minden második este főhír az európai tévékben arról, hogy ott embereket szokás például lefejezni, ha a helyzet úgy hozza, hogy egyéb ingyencsökkentéssel már ne is zavarjuk a finnyás demokrata gyomrokat. Rossz hír, de attól még igaz, hogy földanyánk fosszilis energiahordozókészleteinek és más erőforrásainak jelentős része autoriter hatalmak kezében van. Most itt mellettünk a háború jelenlegi szakaszában is hatalmas gázmezők felett ömlik a vér. A nagyfiúknak az erőforrások feletti hatalom a lényeg. A játszma tárgyalásztalnál vagy harcmezőn folyik, és mindig a koldus fizet a gazdagnak, pénzben vagy vérben.

Felháborodott családorvosok

(Folytatás az 1. oldalról)

Az oltópontok július 1-től való megszüntetésével teljes mértékben a családorvosokra ruházzák át az oltási kampány folytatását, akiket viszont azzal fenyegettek meg, hogy az egészségbiztosítási pénztárral megkötött szerződés értelmében levonják a megbontott és fel nem használt oltóanyag árát. Holott ez a feltételezett mennyiség összehasonlíthatatlanul kisebb, mint a korábban vázolt problémákra megoldást kínáljon. Gondolok olyan esetekre például, amikor egy vagy több családorvos megbetegszik, sokan szabadságra mennek, vagy valamilyen egyéb okból nem tudnak oltani, vagy nem minden oltóanyagot, amiből a pácienseik emlékeztető oltást kérnek. Ilyenkor a lakosságnak biztosítani kellene, hogy legyen, ahova forduljon.

nagyvárosokban minden 100.000 lakosra egy-egy központ megmaradjon a közegészségügyi igazgatóság keretében, azért, hogy a korábban vázolt problémákra megoldást kínáljon. Gondolok olyan esetekre például, amikor egy vagy több családorvos megbetegszik, sokan szabadságra mennek, vagy valamilyen egyéb okból nem tudnak oltani, vagy nem minden oltóanyagot, amiből a pácienseik emlékeztető oltást kérnek. Ilyenkor a lakosságnak biztosítani kellene, hogy legyen, ahova forduljon.

Visszafizetni a fel nem használt oltóanyag árát

– A családorvosokat az a hír háborította fel a leginkább, hogy miniszteri rendelet értelmében a már felbontott és fel nem használt oltóanyag árát vissza kell fizetniük. Holott nem tehetnek arról, hogy az előzetes programálás során felírt páciensek közül nem mindenki tesz eleget az ígéretének, és objektív okok (például közben megbetegednek, sürgősen el kell utazniuk stb.) miatt nem jelennek meg az ígért időpontban, így megmarad a nekik számtal oltóanyag.

– Az oltóanyagokkal való gazdálkodás nagyon jelentős folyamaton ment át a 2021-es év során. A megengedett veszteség először 10 százalék volt, később 25, és a kormány valószínűleg megszavazza a 40 százalékot (a különböző technikai, emberi, szubjektív és objektív okok miatt) a nagyobb kiszerezésű oltóanyagból. Ez a normalitás, amit az Egészségügyi Világszervezet is javasol azon oltóanyagok esetében, amelyeket nagyon hideg helyen kell tartani, ahhoz, hogy a hűtőbe való áthelyezés után egy ideig ne menjenek tönkre.

A rendszer normalizálódott abból a szempontból, hogy nincsen már hiány oltóanyagból, a törvény pedig megengedőbb lett, hogy minél jobban segítse azokat, akik be kell hogy adják a vakcinát. Hibásnak tartom azt a megközelítést, ami államtitkár kollégámnak köszönhetően sajtóvisszhangot kapott, miszerint a családorvosok kellene hogy feleljenek és kifizessék a lejárt szavatosságú Covid elleni oltóanyagokat. Ez nem így történik. A családorvosok szerepe az, hogy minél jobban adminisztrálják, és minél optimálisabb keretek között oltanak.

Meg vagyok győződve arról is, hogy a családorvosok tekintetbe veszik, hogy viszonylag egészséges embereket oltanak, és nem a betegekkel egy időben fogják behívni őket, hanem meghatározott időpontban, amikor más már nem tartózkodik a rendelésben. Vannak annyira érettek, hogy akár egymás között is meg tudnak egyezni abban, ha egyik rendelésben nincs elég páciens, de akik jelentkeznek, azok nagyon szeretnék megkapni az oltást, a kollégák a listájukon lévő betegekkel besegítenek egymásnak. Éppen ezért nem kérhető számon, hogy mennyit veszítenek el a flakonból, ha az oltási akciót a legjobb tudásuk szerint szervezik meg.

Kinek a hatásköre?

– Vannak orvosok, különösen a fővárosban, akik azt sérelmezték, hogy csak az oltóanyagot biztosította a közegészségügyi, fecskendőből, fertőtlenítőszerből, az anafilaxia ellen szükséges adrenalininjekcióból például nem.

– Július 1-jétől az egészségügyi minisztérium veszi át a SARS-CoV-2 elleni oltás finanszírozását, holott normális körülmények között szakpolitikai szempontból ez a tevékenység az egészségbiztosítási pénztár hatáskörébe tartozik. Olyan

betegségmegelőző tevékenység, ami a biztosítási pénztár költségvetését segítő, költségeit csökkentő egészségvédelmi akciónak kellene minősüljön. Ha ugyanis oltakozunk, akkor elkerüljük a súlyos megbetegedést, ami a biztosítási pénztár költségvetésében lehetővé teszi, hogy más betegségek kezelésére fordítsa a pénzt.

A szabályozás a miniszter döntése alapján úgy alakul, hogy a családorvosi rendelőknek minisztériumi alapokból ki kell fizetni egy konkrét összeget azért, hogy ezt az oltást beadják. Ezen belül a fertőtlenítőszer beszerzése a rendelők hatáskörében marad.

Sajnos nem elég érett az egészségpolitikai rendszerünk. Bár látjuk a problémát, és mondjuk is mi, RMDSZ-es szakpolitikusként, de nincsen elég fogadókészség ahhoz, hogy a véleményünket beépítsék a rendszerbe. Ami nem a mi gyengeségünket mutatja, hanem különböző olyan érdekek meglétét, amelyekkel nem tudunk azonosulni. Azért oltunk, hogy ne legyen utána egészségvesztésünk, ne legyen utána magas a költségünk, a kettő összefügg, és biztosítási pénztári hatáskör.

Ha viszont azt mondjuk, hogy ne fogyassz sok cukrosat, zsírosat, sóst, az a megelőzésről szól, ezért közegészségügyi téma, és az egészségügyi minisztérium hatáskörébe tartozik.

Nem tartjuk helyesnek, hogy a minisztérium fizessen a Covid-oltásért, ez bonyodalmat, bürokráciát jelent. Az egészségbiztosítási pénztáron keresztül kellene a megfelelő költségekkel végezni a feladatot bevállaló családorvosokkal. Ha ez így történik, támogatjuk azt, hogy minél több családorvos vegyen részt a betegek ellátásában. Ha ezt vállalják, meg kellene tartani olyan megyei alárendeltségben lévő oltópontokat, amelyek fennakadás esetén meg tudják oldani a problémát – osztotta meg véleményét az államtitkár.

123 családorvos kötött szerződést

A Maros megyei adatokért a közegészségügyi igazgatósághoz fordultunk. Amint dr. Ferencz Lóránd igazgatóhelyettes tájékoztatót, megyei szinten 123 családorvos kötött szerződést a biztosítási pénztárral a koronavírus elleni védőoltás beadására. Május 1-je után egy oltópont maradt nyitva megyénkben.

Április 15-től 20-ig például 18 adag oltóanyagot igényeltek a nép-

egészségügyi igazgatóságtól. Az oltás felvételéhez 1 ml-es fecskendőt, injekcióstűt, az oltóanyag feloldásához 2 ml-es fecskendőt és fiziológiás szert is kaptak.

A megkezdett és lejárt szavatosságú, nem az előírt mínusz fokon tárolt, és fel nem használt oltóanyagot a 2012. évi 1226-os miniszteri rendelet értelmében meg kell semmisíteni. Az egészségbiztosítási pénztárral megkötött szerződés értelmében a családorvosoktól visszagyűjtött oltóanyag értékét, ha előzetesen nem kérelmezték, hogy visszaküldhessék azt újrafelhasználás érdekében, amit három hónappal a szavatossági idő lejártá előtt kell megtenni. Kivételt képez a Pfizer, ami a hűtőláncból kivéve 30 napon belül lejár. (A Johnson & Johnson flakonja 25, 50.100 adag oltóanyagot tartalmaz, szavatossági ideje 90 nap.)

Két tűz közé szorítva óvatosság a családorvosok

Végül a családorvosoké a szó, ahányat megkérdezzük, annyi vélemény hangzik el, amelyekből kicseng az óvatosság, hiszen sokszor jártak már pórul. Dr. Finna Judit főorvos, családorvos beszámolt arról, hogy csecsemőkortól a kisgyermekket rendszeresen beoltják az előírások szerinti kötelező védőoltásokkal. Az oltóanyagokat, amelyek jó minőségűek, a közegészségügyi igazgatóság az utóbbi időben rendszeresen biztosítja, nincsen fennakadás. Azt az oltóanyagot, ami nem szerepel az előírásban, mint például a varicella vagy az A-típusú hepatitisz elleni védőoltás, a szülők egy része megvásárolja.

A doktornő óvatosságot a Covid elleni védőoltást illetően. Mivel a páciensek nagy többségét az egészségügyi asszisztensek segítségével hamar felírták az országos platformokra, ez a feladatot a rendelőt a továbbiakban nem terhelte, és a páciensek körében az átoltottság továbbra is magas, emiatt nem kért egyelőre oltóanyagot.

Hasonló helyzetről számolt be dr. Szoboszlai Norbert Béla szovátai családorvos is, aki szerint egy-két páciense volt, aki védőoltást szeretett volna, a többség már be van oltva. Mivel két személy miatt nem érte meg a védőoltást megrendelni, inkább az oltópont felé irányították őket.

Dr. Nagy Erika Kendről elmondta, hogy a páciensek körében egyelőre nem tapasztalt érdeklődést a védőoltások iránt, ezért várakozó állásponton van.

Dr. Székely Annamária szászrégeni háziorvos szerint meggyőző munka árán a múlt évben 400 körüli Johnson & Johnson oltást adtak be, az idén nem tudják még, hogy ősszel mire lehet számítani, de ha szükséges, továbbra is vállalják az oltások beadását.

– A Covid-betegekkel korábban agyonterhelt háziorvosokat megint lehetetlen helyzetbe hozzák – vélekedik dr. Bálint Ágnes marosvásárhelyi családorvos, főorvos. Elmondása szerint az új szerződésben az is szerepel, hogy ha lejár a védőoltás szavatossági ideje, és nem adták be, akkor kifizetik az orvosokkal. Ebben szerepel az influenza elleni oltás is.

– Sajnos az a probléma, hogy bár listát írunk, mire megkapjuk az oltóanyagot, sok betegünk már megvásárolta. Van, aki meggondolja magát, esetleg covidos, influenzás lesz, és nem veszi be. Honnan tudhatnám, ha később kapom meg az oltóanyagot, hogy akik a jegyzéken szerepelnek, nem gondolják-e meg magukat? Ami a Covid elleni védőoltást illeti, honnan tudhatom, hogy az ősszel milyen méreteket ölt a járvány, mennyire lesznek az emberek megijedve, mennyire lesz kötelező az oltási igazolás felmutatása? Nekem például februárban száz covidos betegem volt, most nincs egy sem. Két tűz közé szorítva a családorvosok óvatosságuk lesznek, ezért azzal fognak vádolni, hogy nem akarunk dolgozni. Ez kegyetlen dolog: vállaljam, hogy oltok, és én fogom kifizetni, ha a páciens meggondolja magát? Van ilyen a kórházban? Holott nekünk mint magánvállalkozóknak a praxispénzünk, amiből az asszisztenseket és egy sor költséget kell kifizetni, annyi vagy annyi sem, mint egy kórházi orvos fizetése.

Szövebeli ígéret – nem érvényes a visszafizetési kötelezettség

Végkövetkeztetésként meg kell nyugtassuk a családorvosokat, hogy a Román Televízió szerda (április 20.) esti híradójában elhangzott az egészségügyi miniszter kijelentése, miszerint az el nem használt Covid elleni oltóanyagokra nem érvényes a visszafizetés kötelezettsége, ami megnyugtató, de a családorvosok akkor bizonyosodnak meg, ha a Hivatalos Közlönyben is megjelenik. Kíváncsian várjuk, hisz egy őszi járványhullám kezelése az oltópontok megszüntetése nyomán ettől válik függővé. De ki tudná még megmondani, mi minden fog addig megváltozni?

Fotó: Nagy Tibor (archív)

Színés Világ

XIX. évf. 16. (806.) szám, 2022. április 22., péntek

Életjáték a Láthatáron

„Ami nem az orrunk előtt...”

Nagy Székely Ildikó

Az emberi kapcsolatok útvesztőiről szóló két felnőttelőadását hozta el Marosvásárhelyre április első felében a budapesti Láthatáron Csoport.

Egy testvérpár hosszú idő utáni találkozásának történetét, Kincses Réka *A megmentő* című darabját, valamint a világhírű gyermekkorkutató, Alice Miller és fia, a szintén pszichológus Martin Miller tragikus viszonyát körvonalazó *Hagyatéket* játszták a független színházi társulás művészei az Ariel színház emeleti termében. Ez utóbbi előadás előtt Feuer Yvette színésszel, drámapedagógussal, a – tabutémákat felszínre hozó, közösségi színházi élményt nyújtva közönségét önreflexióra és együttgondolkodásra készítő – társulat alapítójával beszélgettünk.

– *Mi motivált a Láthatáron Csoport létrehozásában?*

– Korábban hét évig Amerikában éltem, és tagja voltam a Bohócok Határok Nélkül nemzetközi humanitárius szervezetnek, amelynek küldetése derűt csalni a sok nehézségen átment gyerekközönség arcára. A Katrina hurrikán okozta pusztítás után egy évvel például Mississippi államban is turnéztunk. Amikor hazaköltöztem Magyarországra, Bohócok a Láthatáron néven megalapítottam a társulat itthoni változatát a nemzetközi szervezettől függetlenül, viszont hasonló célkitűzéssel. Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok előtt léptünk fel, roma és nem roma nézőkből álló publikumnak is játsztunk, a közös színházi élménnyel próbálva csökkenteni az ilyen közösségekre jellemző szétszakítottságot, bizalmatlanságot. 2014-ben középiskolások számára is kezdtünk előadásokat készíteni, az első az *Ablak* című volt, amit aztán több más, diákoknak szóló produkció követett. A célcsoport változásával

felmerült a névváltoztatás igénye, amikor pedig 2018-ban megszületett az első felnőttelőadásunk, *A megmentő*, egyértelműen szükségessé vált ez a lépés. Így lett a Bohócok a Láthatáron-ból Láthatáron Csoport. A név arra utal, hogy miniket nagyon érdekelnék mindazok a szociális, kulturális, lélektani jelenségek, amelyek nem az orrunk előtt, hanem valahol a látókörünkben zajlanak.

– **„Szeretem-szerep” és a nagy kihívás**

– *A kétszereplős, Marosvásárhelyen április 10-én bemutatott A megmentő című darabban az egyik lánytestvért alakítod. Ki inspirált a karakter megformálásában?*

– A szerző, Kincses Réka részben a saját családi tapasztalatait örökölte meg a műben, így számomra ő jelentette az első számú ihletforrást. Vele, Szabó Veronika rendezővel és a másik szereplővel, Alida Bevkkel rengeteget beszélgettünk a családköről, testvéreinkről, testvériszonyainkról, a szülők szeretetétől való versengésről, és ez meghatározta azt, hogy hogyan alakult bennem a szerep. Színészilleg ez egy nagyon szép kihívás, hiszen több karaktert kell játszanom különböző stílusban, a felnőtt Malvin ugyanis sokkal visszafogottabb, realiztikusabb, míg a gyermeki figura groteszkebb, humorosabb megformálást igényel. Ez egy igazi „szeretem” színészi feladat.

– *És az anya karaktere a Hagyatékban?*

– Ez is közös fejlesztéssel formálódott. A darab szövegét is négyen dolgoztuk ki Tárnoki Márk rendezővel, Gyulay Eszter dramaturggal és színésztársammal, Rába Rolanddal, Martin Miller *A tehetséges gyermek igazi drámája* című könyve alapján, ami a pszichológus anyjával való viszonyáról, illetve az anyja életéről szól. A világszerte ismert gyermekkorkutató, Alice Miller 1979-ben írta meg *A tehetséges gyermek drámája* című sikerköny-

Fotó: Szigeti Szemmer Szilárd

vet, ami robbanásszerűen tört be a gyerekpszichológiába. A mű a felnőttkori neurozís gyökereit a gyermekkorban, illetve abban mutatta ki, ahogy a korábban szintén traumatizált szülők bánnak a gyerekekkel. Felismeréseit azonban a fiával szemben teljesen figyelmen kívül hagyta. Alice Miller megformálása egy nagy kihívás. Egy súlyosan traumatizált, zseniális emberről van szó, aki minden éleslátása ellenére önmagára, a saját gyermekével való kapcsolatára nem tudott rálátni. Ahogy egyre többet foglalkozom ezzel a szereppel, mindinkább kezdem őt megérteni. Az első kérdés, ami a személyisége kapcsán felvetődik, hogy hogyan lehet valaki látó az életben, de önmagával szemben ennyire vak? Ezzel a jelenséggel amúgy gyakran találkozunk, éppen Ibsenről beszélgettünk az imént Rolanddal, és úgy tűnik, ő is ilyen volt. Ennek a mi-értje érdekelt engem, minket, és az, hogy mit lehet ellene tenni?

– *Valóban, mit lehet tenni, mi lehet a megoldás?*

– Talán az ilyen darabok, amelyek a nézőt elgondolkoztatják, önreflexióra készíthetik. A folyamatot nehezíti, ha levédjük

magunkat, ha lelkiileg sérültek, illetve narcisztikusak vagyunk, vagy félünk bevallani magunknak a valóságot. Erő, stabilitás, talán kíméletlen igazságvágy kell ahhoz, hogy ezt az ember megtegye. Engem mindig inspirált az, hogy az igazság felszabadít, ha pillanatnyilag nehéz is szembesülni vele, utána mindenképpen jobb lesz.

– *Beszélgünk kicsit a Láthatáron Csoport színházi formanyelvéről.*

– Ez eléggé előadásfüggő. *A Hagyaték* például egy kimondottan naturalista, kellék nélküli produkció, nincs benne más, csak a színészi játék és a tér. *A megmentő* játékosabb, fontos szerepet kap benne a humor, az elrajzolt karakterek. Aztán ott van a *Mit ér, ha?*, ami egy rendkívül ironikus, zenés női varieté a mulandóságról, az életközépi válságról. Itt is bőven érvényesül a humor, de remélem, mélyre is megy a darab, és szintén képes elindítani a nézőkben egy belső párbeszédet. Egy másik, nagyon kedves előadásunk az *En, Te, Mi* című párkapcsolati komédia, amely részvételi produkció. A nézők bizonyos pontokon beleszólhatnak a cselekmény alakulásába, tanácsokat adhatnak a szereplőknek, közben saját élethelyzeteikre, problémáikra is jobban rálátnak. Az interaktív jelleg egyébként elég ritka felnőttelőadásoknál, persze, itt sem kötelező megszólalni, csak ha a néző úgy érzi.

– *Milyen volt A megmentő vásárhelyi fogadtatása?*

– En úgy éreztem, hogy tettett, a közönség nagyon sokszor visszatapsolt minket. Az előadást követő beszélgetésen nem maradtak olyan sokan, mint amennyien Magyarországon szoktak, de Kádár Annamária pszichológus irányításával, akinek nagyon hálás vagyok, így is nagyon tartalmas és személyes közösségi párbeszéd alakult ki. Reméljük, a *Hagyatéket* után is így lesz.

Az élmény, ami fogva tart

Alice és Martin Miller drámája a Láthatáron Csoport két művésze –

Feuer Yvette és Rába Roland – elsőpró erejű interakcióiból körvonalazódik. Percről percre, gesztusról gesztusra bomlik ki előttünk a lengyel holokausztot túlélő, zsidó származását a későbbiekben fia előtt is titkoló nő története, aki Svájcban kezd új életet fasiszta férje, közös gyermekük bántalmazója, zaklatója oldalán. A traumáival együtt élő Alice Miller képtelen érzelmileg közeledni gyermekéhez, így az apa brutalitásával szemben meg sem próbálja őt védelmezni. A steril anyai viszonyulás a későbbiekben sem változik, a nő Martin felnőttkori szeretetéttségére is esszéikben válaszol, tehetetlen agressziót váltva ki a megválaszolatlanul hagyott, ösztönös, csecsemőkori ragaszkodást felnőttként kényszeresen magával cipelő Martinból.

Martin Miller elégtétele, kiengesztelődése talán a könyv, *A tehetséges gyermek igazi drámája*, amelyben világra hozója halála után felfedi a sztárolt gyermekkorkutató anyai arcát, pontosabban arc nélküliségét. A Láthatáron Csoport előadása után egy rövid videófelvételt láthattak a jelenlevők, amelyben Martin Miller leleplező művéről nyilatkozik meglepően – vagy talán nagyon is érthetően – derűs nyugalommal.

A színészi játék és – mintegy ennek folytatásaként – a valóság találkoztatása után Kádár Annamária irányításával, a két művész jelenlétében kezdődött beszélgetés a látottak kapcsán. A darab díszlet nélküli térben teremtett világa azonban olyan erővel szippantotta magába a nézőket az előadás 60 perce alatt, hogy nehéz volt belőle kilépni, tőle elvonatkoztatni. Talán ezzel is magyarázható, hogy egyes nézők elbagatellizálták a helyzetet, a gyermeki testi, lelki, nemi bántalmazás borzalmán átlépve hétköznapi szülői magatartások felé terelve az eszmecserét. *A Hagyaték* gondolatvilágából azonban egy lélekredőbe elrejtett bizonyára mindenki hazavitt.

A természet kalendáriuma (DIX.)

Kiss Székely Zoltán

Április 22-én a Nap az állatöv második szakaszába, a Bika jegyébe lép. Egyforma távolságra járunk a tavaszi nap-éj egyenlőségtől és a nyári napfordulótól – itt vagyunk hát a tavasz közepén.

A Bika jegyébe lépve ókori regét teríték elé, kedves Olvasóm. Valamikor réges-régen nem volt semmi más, csak a szárnyas Éjstennő, a Szél és Kronosz, az Idő. A önmagától megrészegült Szél addig keringett, míg körülölelte s megtermékenyítette az Éjstennőt, aki különös tojást tojt: belőle a szárnyas Érosz pattant ki. Közben a sohasem öregedő Kronosz lassan létrehozta az Éthert és a Káoszt – a világegyetemet. Az Éther az ég világossága volt, a Káosz pedig a szilárd talaj nélküli űr, a tátongó nyitottság. Érosz a magában hordozott isteni magokkal termékenyítette meg a Kháoszt, és keletkezett az első anyag, a *mot*, azaz a saras, iszapos, süppedékeny befogadó, a megtermékenyülő *anya-föld*. (A német s az angol nyelvben az anya szó – *mutter*, *mother* – máig őrzi eme összét.) Azt embert is eme anyaföldből gyúrta Isten, aztán lelket lehelt belé.

Az ógörög mítoszok tovább gombolyítják a történések fonalát. Amikor Zeusz meglátta Európát, amint éppen virágokat szedett a tengerparton, nem akarván felfedni kilétét – a fenséges Naphoz hasonló isteni voltát –, ragyogó fehér bikává változott. Európát elbűvölte a fehér bika, s játszadozás közben felült a hátára. A hatalmas és szenvedélyes bika ekkor a tengerbe vetette magát, sebesen szelte a vizet, s csak Kréta szigetén lépett partra. Ott aztán magáévá tette Európát. Európa termékeny Hold-leány volt, akárcsak anyja, a félarcú, messze világító Telephasszé, a Hold. Zeusz és Európa szerelme a Nap és a Hold egyesülése volt, mitikus tavaszünnep.

Áprilisi virágok illata keveredik a nehéz föld szagával. Hirtelen feslik a fák lombja, s a zöld ezernyi árnyalatában tündököl mezőerdő. Az alhavasi gyepekben már nem csak mocoornak, de tömegesen csodakékülnek a kárpáti sáfrány (*Crocus heuffelianus*) mezők.

A sáfrányok a nőszirmfélék családjába tartoznak. Európában, Észak-Afrikában s a Közel-Keleten, egészen Közép-Ázsiáig lelhetők fel, közel 90 fajuk ismert. Egy részük – a Kárpát-medencei fajok is – tavasszal nyílik.

A sáfrány név évezredekken keresztül a *jó-féle sáfrányt* (*Cr. sativus*), pontosabban a bi-

béjéből készült fűszert jelentette. A szó az arab *sahafran*, *zafran* (sárga) szóból ered. Tudományos neve a görög *kronosból* származik, fonalat jelent, a bibe alakja ilyen. E kultúrfajt a kréta-szigeti *vadsáfrányból* (*Cr. cartwrightianus*) nemesítették. Bő 3600 évvel ezelőtt már minoszi falfestmény örökölte meg a sáfrány bibéinek begyűjtését. 4300 éve az Eufrátesz mellett létezett egy Azupirano (Sáfrányváros) nevű település. A jóféle sáfrány sötét narancsszín bibéit az őszi virágzásokor gyűjtik. Egy kg-nyi sáfrányport 150.000 virág ad. A legdrágább fűszer a világon, ára az aranyéval vetekszik: kilójáért akár 40.000 lejt is elkérnek.

De csak a jóféle sáfrány bibéje fűszer. A kertekbe ültetett vagy vadon élő sáfrányok bibéje alkalmatlan fűszernek. A sáfrányt ételízesítés mellet ruhafestésre használták. Az ókorban fontos afrodisziákum volt. A XIV. század nagy pestisjárványai idején gyógyszerként fogyasztották. Ma szív- és érrendszeri betegségek kezelésére használják. Nagyobb mennyiség azonban halált okozhat – ezt már az ókorban is tudták.

A dísznövényként ültetett sáfrányok közül a sárga virágúak többnyire az *aranysáfrány* (*Cr. flavus*), a fehér vagy lila virágúak pedig a *kerti sáfrány* (*Cr. vernus*) nemesített változatai.

A Közép-Európa délkeleti növényföldrajzi tartományát határoló magashegységekben – Kárpátok, Alpok, Balkán-félsziget északi része – az őshonos sáfrányok rendszerezése nem is egyszerű feladat: öt fajt és számtalan hibridet tartanak számon.

A legelterjedtebb közülük a kárpáti sáfrány. A Keleti-Kárpátokban, Észak-Erdélyben, a Podóliai-fennsík völgyeiben és az Észak-Alföldön fordul elő. Lepelcimpái tojásdadok, színük a halványlilától a sötétibolyáig változhat. Csúcsuk alatt jellegzetes sötét V vagy szív alakú mintázat látható. Tudományos nevét **Heuffel János** (1800-1857) botanikusról kapta. Gyakran virágszönyegeket terít a tavasz lába elé a Kelemen-, Görgényi- s a Csíki-havasokban is. S a Madarasi-Hargita lilás ibolyaszínbe öltöző, még gyakran hófoltos platója igazi tavaszünnep.

Április 22. a **Föld napja**. E nap a Föld természeti környezetének megóvására hívja fel a figyelmet. Az ötletet **John McConnell** békeaktivista vetette fel 1969-ben, egy UNESCO-konferencián, San Franciscóban. A Föld napját első ízben 1970. március 21-én

Tavasziünnep tulipánokkal

tartották, ami az északi féltekén a tavasz első napja, tavaszünnep. Amikor **Denis Hayes**, aki azóta az alternatív energiaforrások kutatója és szakértője lett, mozgalmat indított a Föld védelmében, került át e nap áprilisére. A napot 175 országban tartják, Erdélyben 1990 óta rendezik meg. 2009-ben **Evo Morales** bolíviai elnök kezdeményezésére az ENSZ április 22-ét **Földanya nemzetközi napjává** nyilvánította.

A Föld napja mozgalom egyik jelmondata: Ki mondta, hogy nem tudod megváltoztatni a világot?

Sajnos az ember megváltoztatta a világot, de vissza tudja-e változtatni eredeti állapota közeli helyzetébe? Hadd ütköztessen e gondolatot a 298 évvel ezelőtt, 1724. április 22-én született **Immanuel Kant A tiszta ész kritikájában** megfogalmazottal:

Fák, ha a szabadban állnak és növekedőben vannak, jobban fejlődnek és pompásabb gyümölcsöt fognak hozni, mintha mesterkedéssel, üvegházzal és formák rákényszerítésével nevelték volna.

A valódi természetvédelem ennek a nézőpontnak az elfogadásával kezdődik.

S rendeljük hozzá a homoki gyík (*Podarcis tauricus*, *Lacerta taurica*) példáját. Ez a gyíkfaj a 2022. év hullője. Teljes testhossza 18-24 cm. Háta közepén zöld sáv fut, melyet kétoldalt sötét, foltozott minta kísér. Mint

hazánk minden őshonos hullőfaja, a homoki gyík is védett. Élőhelyét a cserjésedés veszélyezteti. Táplálékát apró rovarok képezik, őt magát sok ragadozó (pl. róka, madarak, rákosi vipera) fogyasztja. Menekülés közben gyakran cikcakkban fut. Március és október között nappal aktív, a pázás áprilisban kezdődik. A nőstények 2-6 tojást raknak fűcsomók, zsombékok alá. A rendkívül apró termetű fiatalok július végétől kelnek ki.

*Kedvenc élőhelyei az örömmel, kutyatejjel borított köves domboldalak. (...) homokos, ritka fűvű területeket kedveli. Veszély esetén leginkább valamely talajrepedésbe, tücsöklukba surran, néha a földben élő farkaspókok függőleges aknáiba is bemenekül, bizonyára mindkét fél rémületére – olvasom **Kiss J. Botond** 1985-ben a Kriterionnál megjelent **Kételtűek, hullők** című könyvecskéjében.*

Odakint fújhat forró böjti szél de már mindent zöldre satíroz a tavasz és belül is súgja: remélj remélj bár megropogtat az átmenetiség s ravasz szőlomokba szédült fényes áruulás kinhalál feltámadás: Jézus és Júdás egyazon szívbe itt könnyen belefér mert a szabadságot mindig megkísérli az áldozatot ha életével is játszik példaként mindig ott feszül tavasszal feccék hatalmas hídja Afrikáig hogy remélj remélj – szived majd megéri ha nyarak emléke is élni marasztal.

E **Tizennégy áprilisi sort** Nagy Gáspár vetette volt papírra, saját bevallása szerint **Jékely Zoltán** emlékére, aki **Szent György napján** született.

Április 25-én, 1935-ben lépett érvénybe az első magyar természetvédelmi törvény.

Aki természetvédelemben gondolkodik, jó, ha megszívleli az 1901 évvel ezelőtt, 121. április 26-án született **Marcus Aurelius** gondolatát:

Az anyag szakadatlanul áramló folyó; a természet tevékenysége folytonos változásban nyilvánul meg, a végső ok ezer meg ezer fordulat szövevényében bujkál. Szinte semmi állandó nincs, s lábunknál tátong a múlt és jövő feneketlen, mindent fölfaló mélysége.

26-án, 1945-ben írták alá az ENSZ alapokmányát San Franciscóban.

26-án, 1986-ban Csernobilben – a város nevének jelentése fekete üröm – felrobbant az atomerőmű 4. reaktora.

S ez is április végén történt: 1906. április 27-én **Apponyi Albert** kultuszminiszter rendeletére azon évtől kezdődően minden iskolában megtartották a **madarak és fák napját**.

Április 28. Flóranak, a tavasz és a virágok istennőjének napja, már az ókori Rómában is ünnepelték őt.

Szeszélyes időjárású és még „szeszélyesebb” tudománytörténeti múltú áprilisunk végén maradok kiváló tisztelettel.

Kelt 2022. április 22-én, a Föld napján

Lilás ibolyaszínű virágmező a Madarasi-Hargitán

Épített örökségünk

A megállíthatatlan pusztulás küszöbén?

Nagyenyedtől északra, a Maros folyó bal partján fekszik a nagy múltú város, Marosújvár. Már a rómaiak idején lakott volt, Salinae néven volt ismeretes. A település első okleveles említése 1202-ből származik Uyvar alakban. Nevéből ítélve már ebben az időben is volt vára, melyről azonban közelebbi adataink nincsenek. A település kastélya elhanyagolt. 1336-ban az esztergomi érsek kétszáz ezer márkával járult hozzá a felépítéséhez. Gálfi János reneszánsz stílusban átépítette...

Nagy-Bodó Tibor

Az elcserélt és elzalogosított település

A Kökényes-Radnót – vagy Rénold – nemzetség Dobokai ágából származó Mikud 1298-ban Szászlónát cserélte el az erdélyi püspökkel Marosújvárért és a mellette lévő Faludi nevű faluért.

Nem sokkal ezután, 1300 előtt testvére, Imre a leányának, Katának adta zálogba, melyet Péter comes, a maga és a gyermekei nevében, 1338-ban a váradi káptalan előtt hetven márka finomezüstért András erdélyi püspöknek zálogosított el.

A fejedelem egy gyilkosnak adományozza Marosújvárt

Kiss Gábornak az *Erdélyi várak, várkastélyok* című munkájából az derül ki, hogy a várat első ízben egy 1357-ben kelt oklevél említi, amikor a Kökényes-Radnót nemzetség birtokában volt, amelytől talán vétel útján az erdélyi püspök kezébe került. Ismeretlen körülmények között lett Báthori Kristóf vajdájáé.

A várat Báthori Kristóf 1581-ben Gálfi Jánosra hagyta, aki előbb tanítója, majd később tanácsosa lett Báthori Zsigmond fejedelemnek.

Amikor azonban a Báthori családban viszály keletkezett, a fejedelem Gálfi Jánost 1592-ben várkastélyában elfogatta, Huszt várába hurcoltatta, és 1593-ban lefejezték. Marosújvárt a fejedelem Bodoninak, Gálfi egyik gyilkosának adományozta.

1600-ban itt gyülekeztek a Mihály vajda ellen fellázadt rendek

Miután Mihály vajda 1599. november végén elfoglalta Erdély déli részét, Marosújvárt hívének, Mihálcsa bánnak adta.

Alig egy év múlva, Tordán kelt levelében Csáky István már leírhatja: „Maros-Ujvár is kézben vagyon”.

1600. szeptember 16-án itt gyülekezett a Mihály vajda ellen fellázadt rendek serege, majd 1601-ben Somogyi Bertalan arról tájékoztatja a vajdát, hogy „...Ujvárat föladták a németök, Ribis az ki kapitány benne volt, melynek Maros-Ujvárat adták, az mely Mihálcsa uramé volt...”.

Kiss Gábor közlése értelmében Bethlen Gábor fejedelem 1620-ban Siményfalvi Székely Mózes árván született egyetlen fiának, ifjabb Székely Mózesnek adományozta a marosújvári várat, a várossal együtt.

Apafi Mihály fejedelemsége alatt szerezte meg Mikes Mihály, és e család birtokolta még a 19. század közepén is.

Neuhauser ábrázolásai

1789-ből származik Neuhauser József gouache alkotása Marosújvárról. A képen a kastély előtti kert egy része, a körfal alatt húzódó terület, valamint az 1742-ben Mikes István által barokk stílusban átépített épület látható.

Dr. Fekete Albert szerint (forrás: *Az erdélyi kertművészet – Maros menti kastélykertek*) a kastély keleti oldalánál egy elkerített kis kertrész volt, ami visszavonulásra alkalmas zugot jelentett a tulajdonosoknak.

Neuhauser ábrázolásán a Maroson túl fás kaszálórét található szénaboglyákkal, a távolban, észak felé pedig a Mezőség lankás, csupasz domboldalai.

A várfalat megszakító bástya feltehetően nem a mai, vagy ha igen, Neuhauser perspektívája csalóka, mivel túl közel van az épülethez. Viszont a terasz ötszögletű, pont, mint a ma is álló bástya, és körülbelül ugyanakkora távolságra is van a kastélytól.

„A régi bútortart és a gazdag irattár az oláhok által elraboltak”

A rendelkezésünkre bocsátott dokumentációkból derül ki, hogy 1848-ban „... a felsőújvári kastély is felgyújtott és romba döntött, az ott lévő igen szép régi bútortart, gazdag irattár, nagy mennyiségű bor és gabona az oláhok által elraboltak...”.

Orbán Balázs szerint a 13. században épült.

„...igen valószínű, hogy az 1296-ban állított (Szent Mihálynak szentelt), s e helyen feküdtetett köegyháznak helyére, s annak anyagjának építetett ezen mostani Gálfi... által...”

A megvásárolt kastély

Gróf Mikó Imre, akit Erdély Széchenyijeként tartunk számon, 1856-ban vette meg a kastélyt, és neogótikus stílusban állíttatta helyre.

Fekete tudomása szerint 1869-re lett kész, és ebben a formájában láthatjuk ma is.

A tervező az a kolozsvári Kagerbauer

Antal építész volt, aki számos ismert kolozsvári romantikus építészeti alkotása mellett az 1860-as évek második felében megtervezte a kolozsvári Sétatér csónakázótavacskáját szigettel, melyet meg is építettek, és a mai napig rendeltetésszerűen működik.

Erdély legszebb fekvésű, legimpozánsabb kastélya

Orbán Balázs így ír a marosújvári kastély kertjéről és a környező tájról:

„...látók fennebb azon térbe kiszökellő hegyfokot... E hegyfok már önmagában is szép, de festőivé azáltal lesz, hogy tetőormát egy büszke gót kastély, annak szeszélyes melléképületei, ódon toronybástyája... koronázza, felmutatva a kis Erdély legszebb fekvésű s legimpozánsabb kastélyát... A kastély kertjéből s a kastély mindenik ablakánál szép kilátás nyílik; elragadó körlátvánnyá lesz az, ha a kastély tetőerkélyére kilépünk. A hegyfok alját ezüst szegélyként hímezi körül a Maros... Pár évtizeddel ezelőtt a Gálfi-kastélynak több bástyája s a vár körfalai is részben állottak, de azok ellapultak, hogy a műkertnek helyet adjanak; csakis az északkeleti szögleten hagyott meg... egy ötszögű kúpfedeles bástya; odább látszanak alapfalai a kapuvédnek, hol felvonóhídon át lehetett a várba jutni, mert a keleti védfalon kívül egy még most is 10 öl szélességű s több öl mélységű sánc szeli át egész szélességében a hegynyakot. Hogy a roppant munkával kivitt átmetszés még az első vár idejéből való, ahonnan semmi kétség nincsen. E tájt nem rég fedezték fel azon alagutat, melyen Gálfi elmenekült a legyilkolására kiküldött poroszok kezéből, mely azonban újból beomlott...”

Az ötszögű bástya még mindig áll...

A marosújvári birtok számunkra ismeretlen körülmények között lett gróf Teleki Adámé. Teleki Marosújváron borpincét létesített a kastély mellett. Ezt korabeli képeslapokon is láthatjuk, a helyszínen is azonosíthatók a maradványai.

A marosújvári kastély jelenleg lepusztult állapotban van. A kert az utóbbi évtizedekben nagyrészt beépült.

Az ötszögű bástya még mindig áll. A közelben lévő román stílusú templomnak már csak a maradványai vannak meg. A várfal előtt húzódó várárok, valamint a gyönyörű kilátás a Marosra és a mezőségi dombokra mai is megvan, azonban beárnyékolja a parton lévő gyártelep.

Ami a Mikes családról még tudni kell

A Mikes család egyike Erdély legősibb családjainak, eredete a 14. századra vezethető vissza.

Fekete Albert munkájából tudjuk meg, hogy Bethlen Gábor fejedelem 1626-ban I. Mikes Zsigmondnak adományozta Szalanczi György zágoni birtokát.

Továbbá, II. Mikes Zsigmond fiainak – Kelemen és János – regényes leányrablási kísérlete ihlette Kemény Zsigmondot az *Özveggy és leánya* című könyvének megírására.

II. Mikes Zsigmond I. és II. Rákóczi Györgynek volt a követe és hadvezére. Veleence erdélyi követe, majd 1657-ben kancellár lett. Testvére, Mikes Kelemen 1659-ben ítélőmester tanácsos és a székelység generálisa volt.

Dr. Kálmán Attila történész:

Marosújvár kastélyának sorsa mintha össze lenne kötve a város sorsával. Gr. Teleki Adám volt a kastély utolsó tulajdonosa, akit kétszer is börtönbüntetésre ítélték mondvasinált vádakkal.

A kastély az államosítás után az állami gazdaság székhelye lett. A környékét felparcellázták és beépítették. A melléképületek vagy tönkrementek, vagy lebontották őket.

A kastély pusztulása a rendszerváltás után kezdődött. Az állami gazdaság kiköltözésével az épületben egy ideig karácsonyfadíszeket készítő műhely működött, majd a sorsára hagyták.

Ma az épület ajtó és ablak nélkül, leomló falakkal várja sorsa beteljesülését. A kastély sajnos per tárgyát képezi a család leszármazottjai és a lehetséges kastélytulajdonosok között. A pusztulása majdnem megállíthatatlan, bár őrzi még az épület a neogótikus díszítőelemeket.

* A rendelkezésünkre bocsátott dokumentációért külön köszönet dr. Fekete Albertnek és Keresztes Géza műépítész, műemlékvédelmi szakmérnöknek, valamint a régi és a mai képekért Demján László műemlékvédő építésznek.

FEHÉR FEKETE

Szerkeszti: Kiss Éva 994.

*„Kong a harang, imára hív/
Szent érzelmekkel telt a szív/
...”*

Idézet 3. sor

Idézet 4. sor

Idézet 5. sor

K

A

C

E

Y

N

L.N.J.

Az ÁPRILISI ÉVFORDULÓK (2.)

című pályázat nyertesei:

Kiss Viktor,
Marosvásárhely, 1848. út

Borbáth Judit
Marosvásárhely, Cutezanței u.

A pályázati rejtvény megfejtése:
**ROTARIDES; NALÁCZY; SZILÁGYI;
BÖSZÖRMÉNYI; CHERNEL**

Kérjük a nyerteseket, jelentkezzenek
a 0265/268-854-es telefonszámon.

Megfejtés

az április 15-i számból:

Skandi:

*Így ápoljuk mindnyájan e
szép ősi szokást.*

*Kívánok a ház népének sok
boldog húsvétot,
Vidámságot, minden jót és
még sok locsolót.*

KOBÁK KÖNYVESBOLT

Marosvásárhely,
Győzelem tér
18. szám,
www.bookyard.ro

PÁLYÁZATI REJTVÉNY

MAGYAR KÖZMONDÁS

1	2	3	4	K	5	6	7	8	N
9					10				
11	12	13	14	15		16		17	
19					20			21	22
23				24		25		26	27
28			29		30		31	32	
33		34				35			C
36		37		38		39		40	41
E	43		44		45		46		47
48	49			50				51	
Y				N			52		

VÍZSZINTES: 1. A közmondás első része. 9. Bűneit bevallja. 10. A két ... (Jókai műve). 11. Naplemente. 16. Szita. 18. Gitárhúrok! 19. Francia forradalmár (Jean-Paul). 20. Irat. 21. Történelmi köznév. 23. Férfinév (febr. 27.). 24. Üres tál! 25. Nehéz, mint ... (szólás). 27. Teller ... (fizikus). 28. Erdei gyümölcs. 29. ... Mór (író). 31. Szétválasztva. 33. Lám. 34. A nyelvcső felső része. 35. Becézett Katalin. 36. Ásó, ... és a nagy harang (szólás). 38. Párt! 39. Most is ez van. 40. Megteendő út része. 43. Ábrázat, fizimiska (nép.). 45. Minidomb, földhányás. 47. A tetejére. 48. Régi váltópénz. 50. Gyakran könnyezik. 51. Harap. 52. Ünnepi sütemény.

FÜGGŐLEGES: 1. Határozatlan névelő. 2. Gyárkapu! 3. Angliai grófság. 4. Várpalotához tartozó helység lakója. 5. Sort! 6. Dies ... (a harag napja). 7. Bezzeg! 8. Jóváhagyó, nem tiltó. 11. A közmondás második része. 12. Bőséges társas étkezés. 13. Keményfém. 14. Francia terrorszervezet volt. 15. Az intő tartalma! 17. Címermadár. 20. Művet hoz létre. 22. Szaturál. 24. Születési sütemény. 26. A Volga mellékfolyója. 29. Megfelelő. 30. Akkor indul! 32. Ritmus. 34. A kakas dísz. 35. Tengeri rabló. 37. Parasztos (rég). 39. A vörös bolygó. 41. Gabonát betakarít. 42. Víz a levegőben. 44. Jobbra, tinó. 45. Önmagát túlbecsülő. 46. Kelet (német). 49. Osztrák és magyar autójel. 50. Az „S” hang angol írása. 51. Az angol férfiak megszólítása (röv.)

L. N. J.

A megjelölt sorokban, oszlopokban szereplő helyes megfejtéseket május 5-ig a Népújság címére (Dózsa György u. 9. szám) beküldők közül két személy egy-egy könyvet nyer. A pályázati szelvényt – a pályázat címével együtt – kérjük kivágni és a borítékra ráragasztani. (Egy borítékban csak egy pályázati szelvény szerepelhet.)

A két rejtvény azonos számú meghatározásait keverve közöljük. A megjelölt négyzetekbe kerülő betűket folyamatosan összeolvasva Mikszáth Kálmán egyik művének a címét kapjuk. Könnyítésül egy betűt előre beírtunk.

VÍZSZINTES: 1. Pergola, filagória – Munkaszünet, zendülés. 7. Ellenérték – Zenélni kezd! 8. Kerek szám – Szint. 9. Lóca – Spanyol, norvég és kubai gépkocsijelzés. 11. Kettészél – Moréna része! 12. Katolikus szertartás – Gabonát levág. 14. Skálahang – Igevégződés. 15. Formál – Rómaiak ingerű alsóruhája. 18. Adót megszab – Eszes. 19. Disznó kicsinye – Magyar műkorcsolyázó (Krisztina). 22. Román személyes névmás – Betűt vet. 23. Férfinév – Ravaszdi. 25. Hajófar – Tuberkulózis, rövidítve. 27. Fásli – Kissé balga! 28. Munkácsy inasa teszi – Lendület. 30. Római hatos – Melő egynemű hangzói. 31. Sarok – Ösztökél, biztat.

FÜGGŐLEGES: 1. Katolikus egyház feje – Páros érzékszerv. 2. Csillagászati tetőpont – Papagájfajta. 3. Izomkötő szalag – Helyhatározó rag. 4. Esőben álló – A lítium és a vanádium vegyjele. 5. Tojásdad – Bibliai helység. 6. Unszol – Görög sziget. 10. Énekel – Ragadozó hal. 13. Női név – Beborít. 16. Lassan fut – Hivatali helyiség. 17. Uborka jelzője lehet – Félrevezetés. 20. Népi hosszérték – Lószerszám. 21. Észak-európai nép – Pihen, kikapcsolódik. 24. Karol – Gabonaköteg. 26. Orosz uralkodói cím – TIÖ. 29. Tangens, rövidítve – A nitrogén és a kálium vegyjele.

Koncz Erzsébet

1	2		3	4	5	6
7			8			
9		10		11		
12			13		14	
	15			16		
17		18				
19	20				21	
22			23		24	
25		26		27		
28			29		30	
31						

1	2		3	4	5	6
7			8			
9		10		11		
12			13		14	
	15			16		
17		18				
19	20				21	
22			23		24	
25		26		27		
28			29		30	
31						

Techuniverzum

Szerkeszti: Nagy-Bodó Szilárd

Személyre lesz szükség a korhatáros tartalmakhoz

YouTube-lógó, illusztráció

Forrás: hvg.hu

Nem túlzás azt állítani, hogy mindenki azt néz meg az interneten, amit szeretne. Hiába kérdezi meg tőle az adott honlap, hogy elmúlt-e 18, ha az illető személy meg akarja tekinteni például azt a videót, amit a link rejt, azt fogja mondani, hogy már nagykorú, akkor is, ha még távol áll ettől. Ez a kérdés egy úgynevezett kötelező sablon az interneten, de valós védelmet nem kínál. Olyan, mintha egy olyan udvarra akarnánk bemenni, ahol van kapu, de kerítés nincs. Így könnyűszerrel ki tudjuk kerülni a „kaput”, és már bent is vagyunk. Nos, az a kérdés, hogy „Elmúlt 18 éves?”, a valóságban nem állít meg senkit.

Nagy-Bodó Szilárd

Ezt fogják hamarosan szigorítani, de egyelőre csak Ausztráliában. A Google csak akkor fogja engedélyezni bizonyos tartalmak elérését a YouTube-on, valamint a Play Áruházban, ha a felhasználó előtte igazolta, hogy elmúlt 18 éves, és ezt nem úgy teszi, hogy egyszerűen igennel válaszol a szokásos kérdésre, vagy úgy állítja be a felhasználói fiókját, hogy minimum 20 évesnek tűnjön, azaz egy hamis évszámot ír be. Az igazoláshoz szükség lesz a személyi igazolványra.

A Google szerint a szigorítás mögött komoly felhasználóvédelem

van, így nem kell attól tartani, hogy az iratok nyilvánosságra kerülnek. A techóriás ugyanakkor sajtóközleményében arra is kitért, hogy bizonyos tartalmak esetében nélkülözhetetlen, hogy a felhasználó azonosítsa magát, hiszen csak így tudnak meggyőződni arról, hogy valóban nagykorú. A rendszer úgy fog működni, hogy amennyiben a Google nem tudja megállapítani az adott felhasználóról, hogy elég idős ahhoz, hogy megnézhesse az adott tartalmat vagy letöltse az alkalmazást, akkor azt kéri a felhasználótól, hogy igazolja magát. Ezt a személyi igazolványon kívül más személyi irattal is meg lehet tenni.

A Google azt ígérte, hogy az így beküldött dokumentumokat nem adják tovább harmadik félnek, továbbá, miután az azonosítás megtörtént, a digitális másolatokat egy mesterséges intelligencia azonnal megsemmisíti. Azt nem közölték, hogy milyen módon történik a törlés, és milyen másolatok keletkeznek, keletkezhetnek, illetve azokat milyen célra használják. Ahogy arról sem esett szó, hogy milyen formában kell feltölteni a kért személyes dokumentumot, de erre még viszonylag egyszerű válaszolni: minden bizonnyal a kamerával kell lefényképezni, és az elküldött képet elemzi egy mesterséges intelligencia.

Érdekes eljátszani a gondolattal, hogy mi lesz, ha a világ összes országában bevezetik ezt az ellenőr-

Fizetett a Facebook, hogy lejárassa a TikTokot

A versenyre néha különös módon reagálnak az emberek, de a vállalatok is. Ez nem is csoda, hiszen mindenki nyerni akar, a cégek esetében pedig a győzelem anyagi javakkal jár együtt. Azonban van, amikor elvakulunk, és csak a győzelem lebeg a szemünk előtt, ilyenkor hajlamosak vagyunk piszkosabb dolgokhoz is nyúlni.

Ezeket a mocskos húzásokat már ismerhetjük a politikai világból, hiszen a legtöbb esetben ott lehet találkozni a gyűlöletkampány fogalmával. Vagyis innen indult a dolog, de leszívargott a cégek és a technológia világába is. Ékes példa erre az egykori Facebook, mostani nevén Meta vállalat, amely nem sajnálta a pénzt, hogy hamis vádakkal járassa le legnagyobb riválisát, a TikTokot. Holott a két közösségi médiás platformnak nem is ugyanaz a célközönsége, előbbit inkább a középkorúak és az idősebbek használják, a fiatalok ugyanis „átköltöztek” az Instagramra – ami szintén a Meta tulajdonában van – és a TikTokra. Nyilván ez fáj a Metának. Egy tavalyi felmérés alapján a tizenévesek kétszer-háromszor több időt töltenek a TikTokon, mint a Facebookon és az Instagramon. Vagyis a Meta kezében levő két platform népszerűsége zuhan a fiatalok körében.

Viszont Mark Zuckerberg cége továbbra is fiatalosnak akar látszani

platform elleni támadásra, ennek érdekében több tucat PR-ügynökséggel kötött szerződést az Egyesült Államokban. Közben pedig nem felejtette el azt sem, hogy a Facebookot, azaz a Metát pozitív fényben tüntesse fel.

Miután nyilvánosságra került az eset, a Targeted Victory nem volt hajlandó válaszolni az amerikai újságírók kérdéseire, mindössze annyit mondott, hogy évek óta képviseli a Metát, és büszke a munkájára. A Meta szóvivője, Andy Stone megvédte a kampányt azzal a kijelentésével, hogy úgy gondolják, minden platformnak olyan szintű ellenőrzés alatt kell állnia, ami összhangban van a növekvő sikerével, és ez alól a TikTok sem kivétel. A kínai platform szóvivője már más-képpen látja a helyzetet, mélyen aggodódik amiatt, hogy a helyi médiumoknál tudósítások jelennek meg olyan trendek bemutatásával, amelyek a valóságban nem is léteznek. Az tagadhatatlan, hogy a lejárató kampány sikeres volt, és a TikTok sokat veszített a hírnevéből.

Napvilágot láttak az iPhone 14 terveit

Az Apple 2021 őszén mutatta be az aktuális felső kategóriás telefonjait, március elején pedig megérkezett az olcsóbb ársávban elhelyezkedő SE 2022. Nyílt titok, hogy a következő csúcskategóriás telefonokra szeptemberben lehet számítani, amikor megérkezik az iPhone 14 széria.

iPhone 14 tervrajz

Forrás: használatma.hu

zési formát, illetve bizonyos helyzetekben mennyit kell majd várni ahhoz, hogy megtekintsük a tartalmat? Persze kiskapuk itt is vannak, és aki meg akarja találni a módját, az pillanatok alatt képes lesz átverni a rendszert, azonban tagadhatatlan, hogy valóban hasznos a funkció, amit érdemes lenne kiterjeszteni más országokra is. Az intézkedés YouTube-ra vonatkozó része egyébként az Európai Unióban már korábban életbe lépett.

és persze népszerűnek maradni, amennyiben ez nem sikerül, egészen hajmeresztő eszközökhöz is képes nyúlni. A The Washington Post értesülése szerint a vállalat fizetett egy republikánus cégnek azért, hogy lejárató kampányt szervezzen, amely a közvéleményt a TikTok ellen fordítja. Az említett vállalat a Targeted Victory, amely az értesülések szerint több technikát is alkalmazott annak érdekében, hogy csökkentse a kínai videómegosztó közösségi oldal népszerűségét.

A fő vonal az volt, hogy elhíresztelje, a felület negatív hatással van az amerikai gyermekekre. Továbbá arra is hangsúlyt fektettek, hogy a TikTok egy kínai cég tulajdonában van, és ebből kifolyólag egyből az adatlopás is terítékre került. De előkerült a TikTok trendek – azaz népszerű videó, amelyeket sok felhasználó készít – veszélyes volta is, ezzel is meg akarták mutatni az alkalmazás ártalmait. A Kék Bálna elnevezésű, kihívásokat is tartalmazó játékhoz hasonlították, amely néhány évvel ezelőtt halálos áldozatokat is követelt. Ha ez nem lenne elég: a Targeted Victory a politikusokat is megpróbálta felhasználni a

Az eddigi híresztelések alapján az iPhone 13 mini utód nélkül marad, de emellett számtalan más pletyka is van, amit egyelőre értelmetlen lenne bemutatni. Nyár közepén érkeznek majd azok, amelyeknek lehet valóságtartalmuk. Most viszont megjelent egy kép, amely állítólag az iPhone 14 tervrajzát ábrázolja.

Amennyiben hitelt adunk a kiszivárogtatott tervnek, megállapíthatjuk, hogy az iPhone 14 Pro 0,2 mm-rel vastagabb lesz az elődjénél. A hátoldali kamerák elrendezése és mérete nem változik, ugyanakkora lesz a kamerasziget kiemelkedése, így a készülék a legvastagabb pontján elméletileg 12,02 mm lesz.

A tervrajz továbbá alátámasztja azon közelmúltbeli pletykákat, melyek szerint kisebb lesz a szenzor-sziget, azaz a notch. A tervek szerint idén két kisebb sziget fogunk kapni az egy nagyobb helyet. Ezek közül a szélesebb tartalmazza a FaceID modult, a kisebb, kör alakú kialakítás mögött az előlapi kamera rejtőzik. Ezt az új felállást előreláthatólag először az iPhone 14 Pro és 14 Pro Max modelleken fogja alkalmazni az Apple.

TikTok vs. Meta

Forrás: Magalla

Több lehetséges forgatókönyvet is elemeztek

Moody's: globális recessziót okozhat az ukrajnai háború elhúzódása

Recesszióba sodorhatja a világgazdaságot az ukrajnai háború elhúzódása – áll a Moody's Investors Service kedden Londonban ismertett szektorelemzésében.

A nemzetközi hitelminősítő a nyolcoldalas tanulmányban közölte: alapeseti előrejelzési forgatókönyve azzal számol, hogy a válság legalább néhány hónapig eltart, és az ukrajnai invázió miatt Oroszországra kirótt amerikai, európai és egyéb szankciók legalább két évig érvényben maradnak.

Ez a forgatókönyv önmagában nem valószínűsít széles körű recessziót, de azt megállapítja, hogy minél tovább húzódik a válság, annál nagyobb a világgazdaság egészére kiterjedő recesszió kockázata.

A cég kidolgozott egy még kedvezőtlenebb forgatókönyvet is, amely Oroszország és Európa energiaforradó-kereskedelmének teljes leállítását modellezi.

E forgatókönyv-változat megvalósulása a tanulmány szerint jelentős globális stresszhelyzetet okozna, függetlenül attól, hogy az orosz energiahordozók kereskedelmének leállítását melyik fél kezdeményezné.

Ebben a környezetben egész Európa recesszióba kerülne, és a Moody's által világszerte besorolással ellátott csaknem négyezer nem pénzügyi profilú vállalat 25 százaléka komoly piaci stresszhelyzetben találna magát – áll a hitelminősítő keddi elemzésében.

A Moody's tanulmánya szerint az európai recesszió valószínűleg globális szinten is a növekedés komoly mértékű lassulását, esetleg világgazdasági recessziót okozhatna, és ez jelentős piaci árfolyam-volatilitáshoz, szűkös likviditással jellemzett környezet kialakulásához vezethetne.

Egy ilyen forgatókönyv esetén a magas hozamú, vagyis kockázatos minőségű adósságeszközök felára érdemben emelkedne és problémás szinteket érhetne el ezeknek az eszközöknek a refinanszírozási kockázata – fogalmaznak a Moody's londoni elemzői.

A recessziós kockázat, a magasabb infláció és az emelkedő kamatok több gazdasági ágazatra kiterjedő járványhatást idézhetnének elő, különösen olyan spekulatív – vagyis nem befektetési ajánlású – osztályzat-al ellátott vállalatok körében, amelyeknek 2023-ban vagy még korábban lejáró adóssághitelezettségeik vannak – hangsúlyozza keddi elemzésében a hitelminősítő.

A Moody's szerint a globális kiterjedésű gazdasági szektorok közül az autópárt is érdemi kockázatok terhelnek a kedvezőtlenebb forgatókönyv megvalósulása esetén.

A Németországban gyártott autópárti részekhez az amerikai és az ázsiai gyártás beszállítói hálózatában is jelen vannak, és ha az európai gyártást az orosz földgázszállítások leállása megfosztja energiaforrásaitól, az leállíthatja vagy jelentősen hátráltathatja a világ összes autógyártója számára szükséges részek gyártását is, főleg olyan országokban, köztük Németországban, amelyek erősen függnek a földgázellátástól – áll a Moody's elemzésében.

Más nagy londoni házak szerint az energiahordozó-kereskedelem leállása ugyanakkor Oroszországban még súlyosabb gazdasági válságot okozna.

Az egyik legnagyobb londoni pénzügyi-gazdasági elemzőműhely, a Capital Economics jelenlegi alapeseti előrejelzése azt valószínűsíti, hogy az orosz hazai össztermék (GDP) az idén 12 százalékkal zuhan.

A háznak ugyanakkor szintén van egy sokkal erőteljesebben negatív forgatókönyve is arra az esetre, ha a szankciók miatt teljesen leállna az orosz nyersolaj- és földgázexport.

A Capital Economics modellszámításai szerint ebben az esetben az orosz GDP-érték 25 százalékkal zuhanna az idén, és a rubel árfolyama 200 rubel/dollár-ra gyengülne.

(MTI)

Rendkívüli részvényesközgyűlés

A marosvásárhelyi *Gedeon Richter România Rt.* igazgatótanácsa a 2022. április 19-i 2-es számú határozata alapján összehívja a részvényesek rendkívüli közgyűlését 2022. május 23-án 8 órára, a vállalat Marosvásárhely, Cuza Vodă utca 99–105. szám alatti székhelyére.

Abban az esetben, ha a közgyűlés nem lesz határozatképes az adott időpontban, 2022. május 24-én reggel 8 órára újra összehívjuk, ugyanazon helyszínre és ugyanazzal a napirenddel.

Napirenden:

1. a részvénytársaság másodlagos tevékenysége kibővítésének elfogadása: villamosenergia-termelés – CAEN-kód 3511

A közgyűlésen azon részvényesek vagy felhatalmazással megbízott képviselők vehetnek részt, akik 2022. május 10-én szerepelnek a részvényesek jegyzékében.

Felhatalmazás-nyomtatványok a valentina.santa@gedeon-richter.ro e-mail-címen kérhetők, illetve a cég székhelyén vehetők át a kapcsolattartóval történő egyeztetés után.

A felhatalmazást 2022. május 19-én 9 óráig kell benyújtani a vállalat székhelyén vagy e-mailen.

A terembe a személyazonossági igazolvánnyal lehet belépni.

A napirendről április 26-ától munkanapokon 9–12 óra között adnak tájékoztatást a 0740-028-967-es telefonszámon, illetve a valentina.santa@gedeon-richter.ro e-mail-címen.

Kapcsolattartó: Șanta Valentina jogász.

Majnár Mihály, az igazgatótanács elnöke

Târgu Mureș
Marosvásárhely

Árverés

Marosvásárhely
megyei jogú város

– székhely: Győzelem tér 3. szám,
adószám: 4322823, tel. 0265-268-330, 274-es belső –

nyilvános árverést hirdet

a marosvásárhelyi Rózsák tere 39–40. szám alatti, a Marosvásárhely megyei jogú város magántulajdonához tartozó 621 m²-es terület értékesítésére, amelynek telexkönyvszáma: 140884 – Marosvásárhely, kataszterszáma: 140884.

Az árverésen a kikiáltási ár 152 euró/m² (ehhez nem adódik hozzá a héa).

A feladatfüzet, melynek ára 50 lej, megvásárolható 2022. április 26-ától kezdődően az intézmény székhelyén, a Győzelem tér 3. szám alatt, a 87-es irodában, hétfőtől csütörtökig 8 és 10.30 óra között.

Az árverésre a dokumentumokat az intézmény iktatójában, a 13-as irodában kell benyújtani legkésőbb 2022. május 18-án 12 óráig.

Az árverésre 2022. május 19-én 12 órakor kerül sor a Marosvásárhelyi Polgármesteri Hivatal székhelyén.

További információk a 0265-268-330-as telefonon (274-es belső).
Soós Zoltán
polgármester

A Nagynyéyi Polgármesteri Hivatalnál

technikai és kataszteri iratok meghirdetésére kerül sor

A Nagynyéyi Polgármesteri Hivatal székhelyén az Ingó dűlőben végzett kataszteri munkálatok parcelláris meghirdetésére kerül sor, ami megtekinthető 2022. április 26-ától kezdődően 30 napig.

Fellebbezési szándékukat a Nagynyéyi Polgármesteri Hivatalban vagy az Országos Kataszteri Hivatal weboldalán jelezhetik.
János Ferenc polgármester

A MUREȘ INSOLVENCY SPRL – Marosvásárhely, Ghe. Avramescu u. 4. szám –, az újrászerveződés alatt álló adós *FORAJ SONDE RT.* csődbiztos nyilvános árverést szervez az alábbi javak eladására:

a) – 72 db szállítóeszköz, egyenként, kikiáltási ár: 2.843.820 lej + héa

– 15 db konténer, kikiáltási ár 8.207 lej + héa/db

b) Öntőformák, egy tömbben, legkevesebb 40.000 lej + héa értékben

– 166-féle cserealkatrész Drillmec fúróberendezéshez. Kikiáltási ár 281.560 lej + héa. A javak teljes listája megtalálható a csődbiztos székhelyén.

– 206-féle top drive Tesco cserealkatrész. Kikiáltási ár 264.627 lej + héa. A javak teljes listája megtalálható a csődbiztos székhelyén.

– 740-féle cserealkatrész. Kikiáltási ár 1.044.836 lej + héa. A javak teljes listája megtalálható a csődbiztos székhelyén.

– 48-féle cserealkatrész PVC-nyílászárókhoz. Kikiáltási ár 26.673 lej + héa.

c) 21 db ingóság, technológiai berendezés részei, egy tömbben, kikiáltási ár 62.544 lej + héa. A javak teljes listája megtalálható a <https://www.licitatii-insolventa.ro>, www.smdamures.ro és www.olx.ro oldalakon, illetve a csődbiztos székhelyén.

A nyilvános árverésre április 29-én 13 órától kerül sor a csődbiztos székhelyén, és hetente megismétlik péntekenként, ugyanabban az időpontban, az értékesítésig. Az árverésen részt vehetnek azok a magán- és jogi személyek, akik/amelyek kifizetik a kikiáltási ár 10%-át képező garanciát, a részvételi díjat, és megvásárolják a feladatfüzetet 24 órával az árverés kezdete előtt. Bővebb felvilágosítás a csődbiztos 0265-269-700, 0745-146-096-os telefonszámán.

Spălătorie și detailing auto

Beltrand

autómosó és -kozmetika

– külső-belső tisztítás
– kárpittisztítás, polírozás, viaszozás

Marosvásárhely
Predeal u. 97 sz.

Telefon: 0265/223-902
0740-393-060

r · a · d · i · o

www.radiogaga.ro

radio.kptv.ro

Târgu Mureș
Marosvásárhely

Értesítés

a környezetvédelmi engedély kibocsátását célzó kérelem benyújtásáról

MAROSVÁSÁRHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS értesíti az érdekelteket a környezetvédelmi engedély kibocsátását célzó kérelem benyújtásáról *A Segesvári út meghosszabbítása – a Bodoni utca és az erdélyi autópálya összekötő szakasza* elnevezésű tervre vonatkozóan, beleértve a hálózati védelmi és átirányítási munkákat, amely szerves része a „Marosvásárhelyt elkerülő út az A3-as autópálya, valamint az E60, DN15 és DJ152A utak összekapcsolásával” elnevezésű projektnek – 3. szakasz –, és amelyet Marosvásárhely belterületén és részben külterületén valósítanak meg.

A javasolt projekttel kapcsolatos információk a Maros Megyei Környezetvédelmi Ügynökség székhelyén, Marosvásárhelyen, a Hídvég utca 10. szám alatt tanulmányozhatók a következő napokon: hétfőn 9–15 óra között, keddtől péntekig 9–12 óra között, továbbá Marosvásárhely megyei jogú város székhelyén, a Győzelem tér 3. szám alatt, a következő napokon: hétfőn és szerdán 8–15 óra között, kedden és csütörtökön 8–16 óra között, pénteken 8–14 óra között. A közönség észrevételeit a környezetvédelmi ügynökség székhelyén, a Hídvég utca 10. szám alatt fogadják hétfőn 9–15, keddtől péntekig 9–12 óra között.

Soós Zoltán
polgármester

Így töltsse ki az internetes kérdőívet:

- 1 Kezdje a kitöltést a **nepszamlalas.ro**-n!
- 2 Regisztrálja a **háztartásában élő összes személyt!**
- 3 **Minden személyre külön e-mailt kap.** Mindegyiket nyissa meg, és a linkre kattintva töltsse ki a kérdőíveket!
- 4 **Töltsse ki végig!** Mert a számunkra fontos kérdések a kérdőív végén vannak.
- 5 Ha elakad, bátran kérjen segítséget a **nepszamlalas.ro**-n, vagy hívja a magyar nyelvű tudakozót: **0371-900-172.**

A Népszerűség Alapítvány számít önre

Akárcsak az előző években, alapítványunk továbbra is hatékonyan szeretné támogatni Maros megye magyarságának szellemi, kulturális gyarapodását, ösztönözni az ifjú tehetségek kibontakozását, érvényesülését, elősegíteni az olvasói igények kielégítését.

Ebben kéri barátal, a Népszerűség híveinek támogatását.

Hívják, ajánlja fel jövedelméből 3,5%-át erre a célra!

Adataink:

Név: Fundația Népszerűség Alapítvány

Cím: 540015 Tg. Mureș, str. Gheorghe Doja nr. 9. et. II.

Adószám: 5093655

Bankszámlaszám: RO96 RNCB 0188 0349 7752 0001

therezia

LAM, hiteles megoldások!

LAM
MICROCREDIT-MIKROHITEL

www.microcreditlam.ro
0720 030 804

ETV ERDÉLYI MAGYAR TELEVÍZIÓ

Az ERDÉLYI MAGYAR TELEVÍZIÓ állást hirdet

vágó-operatőr

feladatkör ellátására, teljes munkaidőre

FELADATOK

- a napi híradók és magazinműsorok képanyagának az elkészítése
- helyszíni riportok, interjúk, beszélgetések forgatása
- élő bejelentkezések technikai lebonyolítása
- híradók és híradós bejatszások vágása
- magazinműsorok és magazin bejatszások utómunkája

ELVÁRÁSOK

- középfokú végzettség (videotechnikai ismeretek előnyt jelentenek)
- filmes és/vagy televíziós gyakorlati tapasztalat
- számítógép-felhasználói ismeretek
- B-kategóriájú gépjárművezetői engedély
- csapatmunkára való hajlam és alkalmazkodóképesség
- gyorsaság, határozottság és pontosság

AJÁNLAT

- fiatal, dinamikus munkaközösség
- jó munkakörülmények
- megfelelő bérezés
- megbízható, stabil munkahely

Részletes szakmai önéletrajzát 2022. május 1-ig várjuk az alábbi címre: allas@erdely.tv

Személyiségfejlesztő tábor, újrahasznosítással!

2022. április 25-29., programidő:

7.45-16.30 óra.

Helyszín: Creativity Személyiségfejlesztő Központ, Marosvásárhely, Márton Áron u. 9. sz. Korcsoport: 6-10 éves gyerekek.

Interaktív táborunkban a gyerekek szórakozhatnak, játszhatnak, kreatívkodhatnak, táncolhatnak és kincset kereshetnek a szervezett tematikus játékok alatt.

Tevékenységeink:

- kreatív foglalkozások újrahasznosítható anyagokból
- kincskeresés
- személyiségfejlesztő játékok
- interaktív Creativity csapatjátékok
- zenés és hangszeres tevékenységek

Ár: 375 lej a hetijegy. A hetijegy ára tartalmazza az ebédet, a programokon való részvételt és a kézművesműhelyek költségeit. A helyek száma korlátozott.

Feliratkozni a 0740-647-575 számon lehet.

A helyfoglalás a kifizetés sorrendjében történik.

Újdonságok a Kobak könyvesboltokban:

Tompa Andrea
A hóhér háza

Hélène Dove
Zöldség-termesztés

Marosvásárhely, Győzelem tér 18.szám
Szászrégen, Mihai Viteazu út 15.szám